ការកសាងអារ្យធម៌អង្គរ

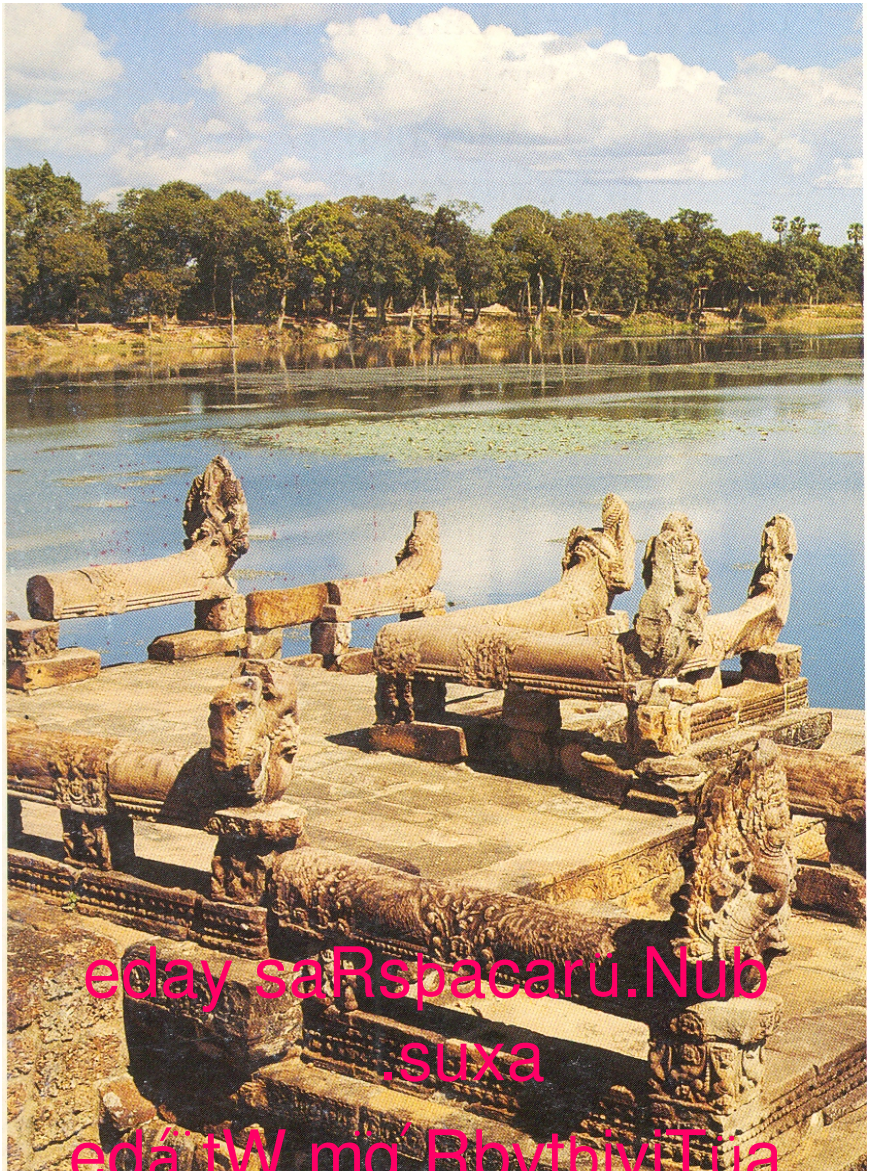

មាតិកា

១_រាជកិច្ចគ្រាដំបូងរបស់ព្រះបាទបរមេស្វរៈ

២_ធម្មភាពរាជ_កម្រិតេងជគតតរាជ, ចក្រវរ្តិន និងស្ថាប៉ន់រាជាភិសេក

៣_នយោបាយផ្សះផ្សារជាតិ

៤_ស្ថាប៉ន់ននយោបាយ និងអង្គការរដ្ឋបាល

៥_ការកសាងក្រុងយសោធរបុរៈ (ក្រុងអង្គរទី១)

៦_ការលើករាជធានីទៅកោះកេ្ដ (ឆោកគរគី)

៧_ការកសាងប្រាសាទ និងបារាយណ៍

រាជកិច្ចដ៏ឫទ្ធិរបស់ព្រះបាទជយវរ្ម៉ាទី២(១)

- ព្រះបាទជយវរ្ម៉ាទី២ ប្រហែលបានចាប់ផ្តើមសកម្មភាពនយោបាយតាំងពីឆ្នាំ៧៧០

- K.១០៩គ.ស.៧៧០ (សំ.)ព្រះបាទជយវរ្ម៉ា_គ្រប់គ្រងលើតំបន់កំពង់ចាមត្រើយកើតទន្លេមេគង្គ (សិ.ចា.វត្តព្រះធាតុបាស្រី)

- រវាងឆ្នាំ៧៨១ព្រះអង្គបង្រួមទឹកដីផ្ទាល់ព្រះអង្គ រ្យាធបុរៈ ជាមួយ សម្ភុបុរៈ_តំបន់ត្រួតត្រារបស់គ្រួសារម្ចាស់ក្សត្រីផ្ទាល់

- K.១៣៤គ.ស.៧៨១ (សំ_ខ្មែរ)ព្រះបាទជយវរ្ម៉ា—គ្រប់គ្រងលើតំបន់សម្ភុបុរៈ «ក្រចេះ» មានគោរម្យងារ ឬរហស្សនាមថា *បរមេស្វរវល្លភ:* «ដែលជាទីស្រឡាញ់របស់ព្រះបរមេស្វរៈ (គឺឈ្មោះរបស់ព្រះបរមឥស្វរ)»

- សិ.ចា.អង្គរពាក់ព័ន្ធនឹងព្រះអង្គក្រោយពេលចូលទីវង្គត គេហៅព្រះអង្គថា បរមេស្វរៈ (ស្តេចដែលបានយាងទៅ បរមេស្វរៈ«ទៅឋានរបស់ព្រះឥស្វរ» ក្រោយពេលសុគត)

រាជកិច្ចដ៏ឫទ្ធិរបស់ព្រះបាទជយ័វម៉ាន់ទី៧ (2)

- ឆ្នាំ៧៩០ ត្រឡប់មកពីធ្វើសង្គ្រាមជាមួយចាម្ប បើតាមសិលាចារឹក K. 583
- ឥន្ទ្របុរៈ (ប្រហែលជា បន្ទាយព្រៃនគរ «ភាគខាងកើតនៃខេត្តកំពង់ចាម»
- ឱ្យដីនៅកុតិ (ខេត្តបូ៣ាទិស)ទៅសិរ៉ាកែវ ល្យបង្កើតភូមិដ្ឋានដាក់ខ្ទុំបម្រើ (ទំនងត្រង់ ប្រា. បន្ទាយក្តីសព្ទ ថ្ងៃ)
- ហរិហរាល័យ ជាទីក្រុងទី២(សព្ទ ថ្ងៃនៅរលួស ទំនងត្រង់ប្រាសាទព្រៃមន្ទីរ)
- អមរេន្ទ្របុរៈ ជាទីក្រុងទី៣ (បន្ទាយឆ្ការ, ក្បែរបារាយណ៍ទឹកថ្លា, ភ្នំស្រុក, និងនៅពាយ័ព្យ នៃខេត្តបាត់ដំបង)
- មហេន្ទ្របវិត ជាទីក្រុងទី៤ នៅលើភ្នំគូលេន ធ្វើពិធីលេហនៅឆ្នាំ៨០២

រាជកិច្ចដ៏ឫទ្ធិរបស់ព្រះបាទជយ័ទី៧ (២)

- ឆ្នាំ៨០២—មហេន្ទ្របពិត = ភ្នំគូលែន __ពិធីបុណ្យ*លេហ* តាមគម្ពីរវិនាសិខ:
- ***កំបិកម្ពុជទេសនេះអាយត្ត*ត*ជ*ាលេយ—**កុំបីឱ្យប្រទេសកម្ពុជានេះចំណុះជ្វាឡើយ
- **សូមឱ្យមានតែមហាក្សត្រនៃកម្ពុជទេសប៉ុណ្ណោះជា*ចក្រ*ត*ិ*ន=**ចក្រពត្តិន=ស្តេចចក្រពត្តិ
- **ប្រតិស្ថាន អាទិទេពមណ្ឌ*ិ*ម**ធំ**ម**ួ**យ**ហៅ *ក*ម្ម*ត*េ*ង*ជ*ត*ត*ភ*ាជ = ** **ទេ**ភ**ាជ = ** **ទ**េ**ពម**ា**ងជ**ារ**ូ**ប**ល**ិ**ង**្ក**
- **= Dieu-roi, Supreme God=Çiva, The Master of Universe who is the King**
- ព្រាហ្មណ៍ហិរណ្យទាម បង្រៀនសិវកៃវល្យ ន្ទ្ធវគម្ពីរ៤គឺ ព្រះវិនាសសិខ:, ព្រះនយោត្តរ:, ព្រះ សម្ទោហ:—សំមោហ: និងព្រះសិរស្ទេទ ដែលជាគម្ពីរតន្ត្រ: ដែលគេនិយមរៀននៅឥណ្ឌា, នេប៉ាល់, ស៊ីរីលង្កា, បង់ក្លាដេស។
- **ស្តេ**ច **និ**ង**ព្រ**ា**ហ្ម**ណ៍**អ**្ន**ក**ប្រ**ា**ជ្ញ**ហ**ិ**រ**ណ**្យ**ទ**ា**ម **_ប្ត**ូ**ល**ន**ាទ**ី**ក**ា**ន**ក**ា**ប**់**ទ**េ**ព**ធ**ំ**ន**េ**ះ**ឱ**្យ**ត្ត**ូ**ស**ា**រ**សិ**ក**ៃ**ល**្ម
  បន្ទាប់ពីបង្រៀនគាត់ឱ្យចេះមន្តអាគមតាមគម្ពីរដ៏សំខាន់៤

នយោបាយបង្រួបបង្រួមជាតិ

សញ្ញាណនៃការបង្រួបបង្រួមប្រទេស

- កើតមានតាំងពីយ៉ាងហោចណាស់ឆ្នាំ៧៨១ តាមសិលាចារឹកនៅសំបូរ K. 134
- លើករាជធានីជាញឹកញាប់ក្រោយពីត្រឡប់ពីច្បាំងជាមួយចាម្ប ឬជ្វាវិញនៅឆ្នាំ៧៩០ ឥន្ទ្របុរៈ, ហរិហរាលយ, អមរេន្ទ្របុរៈ, និងមហេន្ទ្របវិត ដើម្បីបង្កភាពងាយស្រួល។
- បើតាមសិលាចារឹករបស់ឥន្ទ្រវ៉ាមីទី១ ប្រហែលជាព្រះអង្គរក្សាគោរម្យងារដូចស្តេច ឱ្យមន្ត្រីថ្នាក់ខេត្តទាំងឡាយ ដោយឈ្មោះគេម្នាក់បញ្ចប់ដោយពាក្យ ——វ៉ាមី ដែលនៅសម័យមុនអង្គរ មានតែអធិរាជទេ ទើបនាមរបស់ព្រះអង្គបញ្ចប់ដោយបច្ចេកពាក្យនេះ។ ផ្ទុយទៅវិញចាប់ពីពាក់កណ្តាលទី២នៃស.រ.ទី៩ នាមមន្ត្រីត្រឹមតែ*ម្រតាញ* ក៏ត្រូវបំពាក់រហស្សនាមជា ——វ៉ាមី នៅខាងចុងនៃឈ្មោះដែរ។

ការរៀបចំគ្រឹះសេដ្ឋកិច្ចនិងក្រុងនិងសុខមាលភាព

- ស្ថាបនាសិវលិង្ក នៅបាតស្ទឹងក្រាលដោយថ្មធម្មជាតិ ដើម្បីបញ្ចុះមន្តអាគម និងធ្វើឱ្យទឹកស្ទឹងសៀមរាបក្លាយជាទឹកថ្នាំ និងជាទឹកអម្រឹតតាមធម្មជាតិ
- សញ្ញាណនៃការយកចិត្តទុកដាក់លើសុខមាលភាពសង្គម តាមរយៈជំនឿសាសនា
- អ្នកប្រើទឹកនោះមានសិរីសួស្តីជយមង្គល
- ដំណាំដែលស្រោចដោយទឹកមន្តនេះ នឹងមានផ្លែផ្កាល្អ
- ទំនងជីកព្រែកភ្ជាប់ក្រុងហរិហរាល័យចំខាងលិចអនាគតប្រាសាទបាគង និងស្ទឹងសៀមរាបត្រង់ខាងត្បូងទីក្រុងសៀមរាបសព្វថ្ងៃ
- បង្កើតមូលដ្ឋានទស្សនវិស័យជយភូមិសម្រាប់តំបន់មូលដ្ឋានរាជធានីក្នុងពេលអនាគត

រាជធានីមហិទ្ធិបុរៈ

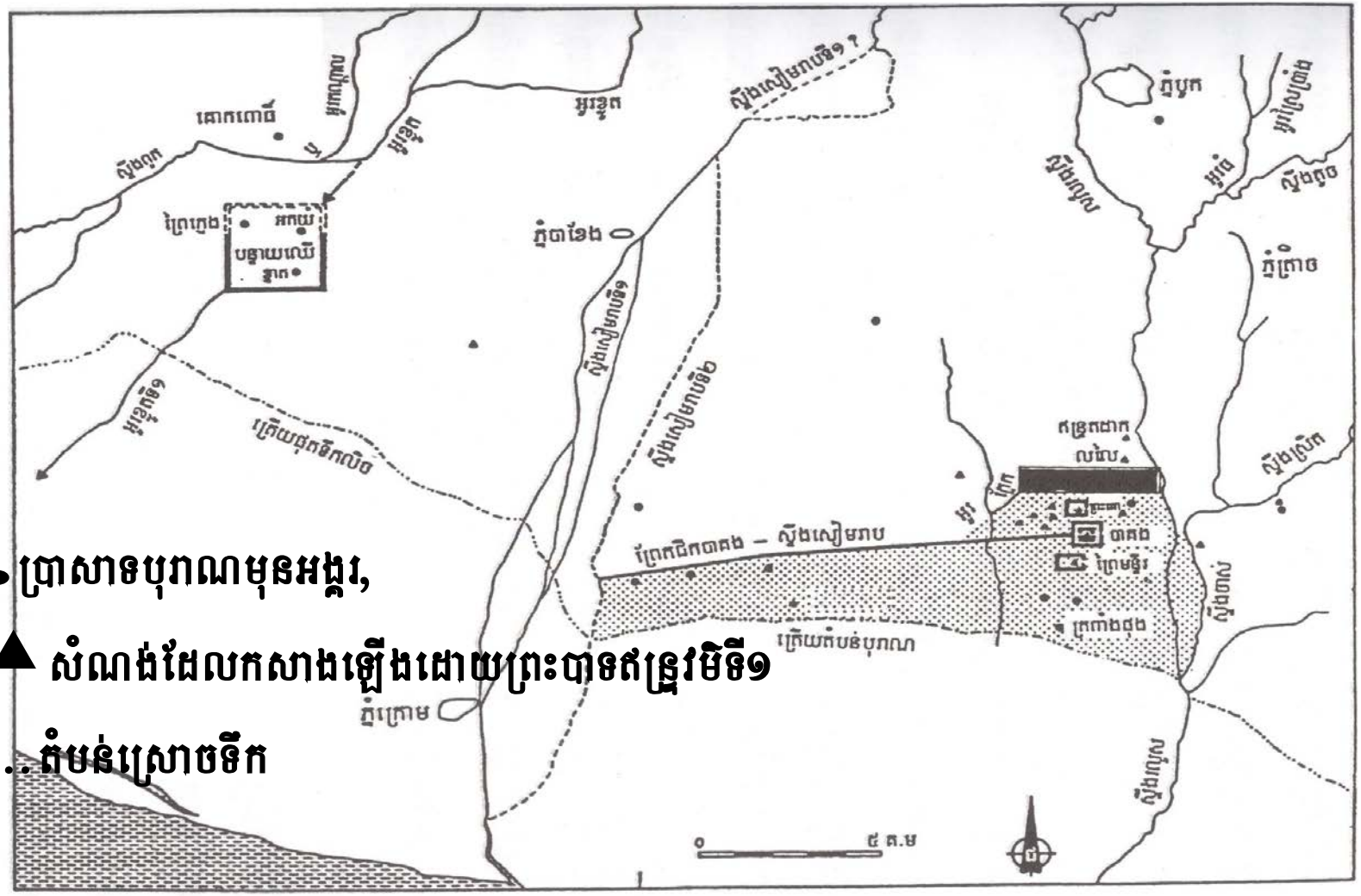

- ប្រាសាទបុរាណមុនអង្គរ,

▲ សំណង់ដែលកសាងឡើងដោយព្រះបាទឥន្ទ្រវម៉ាទី១

... តំបន់ស្រោចទឹក

រចនាសម្ព័ន្ធនយោបាយ

- រាជាធិរាជ =ស្តេចមជ្ឈឹម =ស្តេចនៃស្តេចទាំងឡាយ (ចក្រវត្តិន)
- រាជាធិរាជ=អាទិទេព=អ្នកការពារធម៌ ឬច្បាប់

មន្ត្រីក្រោមបង្គាប់ ដែលកាន់តំណែងរដ្ឋបាល

- ព្រះសភា(៤រូប) (ជំនួយការ÷ សវ្ការ៉ាធិការ៉ាន, រ្យាវហារ:, រ្យាបារ:, ប្រត្យ៌យ, ស្រ្ដេស្ដ្ធិន...)
- គុណទោសទស៊ិន ខាងសន្ដិសុខ (៤រូប)
- ព្រះឃ្លាំង (៤រូប)
- មន្ត្រីវ៉ាំង(ព្រះលំពាំង?) (៤រូប)
- មេទ័ព និងអ្នកជំនិត=អ្នកសញ្ជ្ញក (ក្រោយស្លាប់ត្រូវតម្លើងជា *អ៊ីតេ*)

រចនាសម្ព័ន្ធនយោបាយ

- អគ្គមហេសី
- រជ្ជទាយាទ=យុវរាជ
- រាជកូលមហាមន្ត្រី (អ្នកគ្រប់គ្រងរាជវង្សានុវង្ស)

មន្ត្រីតំណែងកិត្តិយស

- អាចារ្យប្រធាន(៤រូប)
- រាជគ្រូ
- រាជបុរោហិត, ហោតរ
- ទីប្រឹក្សា

រចនាសម្ព័ន្ធនយោបាយ

- ឋានន្តរស័ក្តិមន្ត្រី តាមជីវតាក្វាន់

  _ មន្ត្រីជិះគ្រែស្នែងមាស១ បាំងខ្ពស់ដងមាស៤ _ ឋានៈធំជាងគេ

  _ មន្ត្រីជិះគ្រែស្នែងមាស១ បាំងខ្ពស់ដងមាស២

  _ មន្ត្រីជិះគ្រែស្នែងមាស១ បាំងខ្ពស់ដងមាស១

  _ មន្ត្រីបាំងខ្ពស់ដងមាស១

  _ មន្ត្រីបាំងខ្ពស់ដងប្រាក់១

- ឋានន្តរស័ក្តិមន្ត្រីតាមសិលាចារឹក

  _ មន្ត្រីជិះគ្រែស្នែងដងមាសក្បាលនាគ កំពូល១, ៣, ៥

  _ ចាប់ពីរជ្ជកាលជយវម៌ទី៥ មន្ត្រីរាជការត្រូវរើសចេញពីវណ្ណៈ២, ខ្ទុកក្រលាវ្រះអច្ចិនៈ+ កម្ម៉ាន្តរៈ

រចនាសម្ព័ន្ធនយោបាយ

រចនាសម្ព័ន្ធមន្ត្រី និងដែនដីរដ្ឋបាល

- ប្រមាណ (ថ្នាក់ភូមិភាគ គ្មានវត្តមានមន្ត្រី) ទំនងមានស្តេចត្រាញ់ទទួលខុសត្រូវ
- វិសយ (ថ្នាក់ខេត្ត មានមុខមន្ត្រីដូចរដ្ឋបាលមជ្ឈឹម)
- ស្រុក (ថ្នាក់ឃុំ ឬភូមិ មានមន្ត្រីស្រដៀងនឹងថ្នាក់ខេត្ត)
- ចំណត (ភូមិដ្ឋានថ្មីៗ និងតូចៗ)
- អន្ទាយ (ភូមិដ្ឋានចំណុះឱ្យប្រាសាទ ដែលត្រូវផ្តល់សួយជាប្រចាំដល់ប្រាសាទ)

ការកសាងទីក្រុងយសោធរបុរៈទីមួយ

- ព្រះបាទយសោវមិទី១ បានផ្លាស់រាជធានីពីរលួស ទៅកាន់តំបន់អង្គរបច្ចុប្បន្ន
- ឈ្មោះក្រុងថ្មីរបស់ព្រះអង្គ « យសោធរបុរៈ »គេប្រើជាផ្លូវការរហូត—ចុងសម័យអង្គរ
- ផ្ទឹតទីក្រុងនេះស្ថិតនៅលើភ្នំបាខែងសព្វថ្ងៃ ឬ «រ៉ុកណ្ដាល ឬ មធ្យាទ្រិ»
- តម្កល់សីវលិង្គផ្ទាល់ខ្លួន—យសោធរេស្វរៈ នៅចំកណ្ដាលប្រាសាទ
- ស្ថាបនាលើភ្នំធម្មជាតិ ដោយចិតកំពូលថ្ម ធ្វើវាលរាបនៅខាងកើត និងជុំវិញ
- កាត់ច្រិបថ្មភ្នំធ្វើខ្ទឿនច្រើនជាន់ត្រួតលើគ្នា
- គំនិតនិមិត្តរូបលើស្ថាបត្យកម្ម ១ជ្រុងៗមើលឃើញតួប៉ម៣៣=អាទិទេព៣៣អង្គក្នុងហិណ្ឌូ ចំនួនតួប៉មសរុបគឺ ១០៩តួ ដែលស្មើនឹងចំនួនថ្ងៃនៃវដ្ដចន្ទ្រគ្រាស និងសូរ្យគ្រាស

ទីក្រុងអង្គរទីមួយ

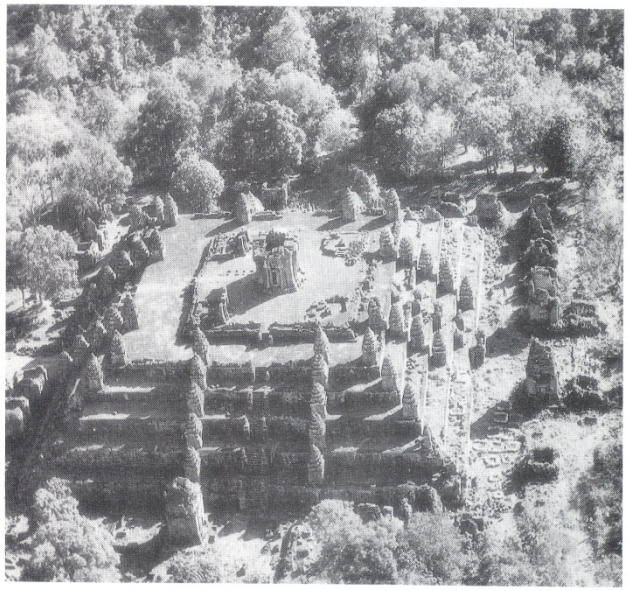

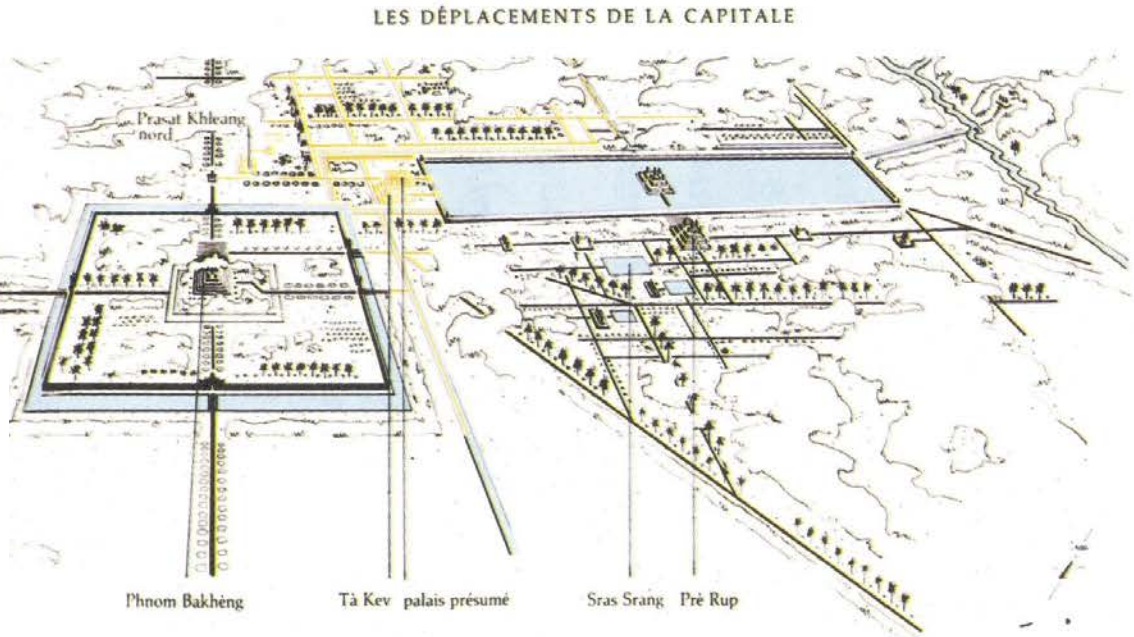

Temple du Phnom Bakheng (fin IXe s.), centre de la première ville d'Angkor, vue aérienne; Cf. Madeleine Giteau, *Histoire d'Angkor*. p.15

ក្រោមរាជ្យព្រះបាទរាជេន្ទ្រវម៌ិ

ការកសាងក្រុងយសោធរបុរៈទីមួយ/ក្រុងអង្គរទីមួយ

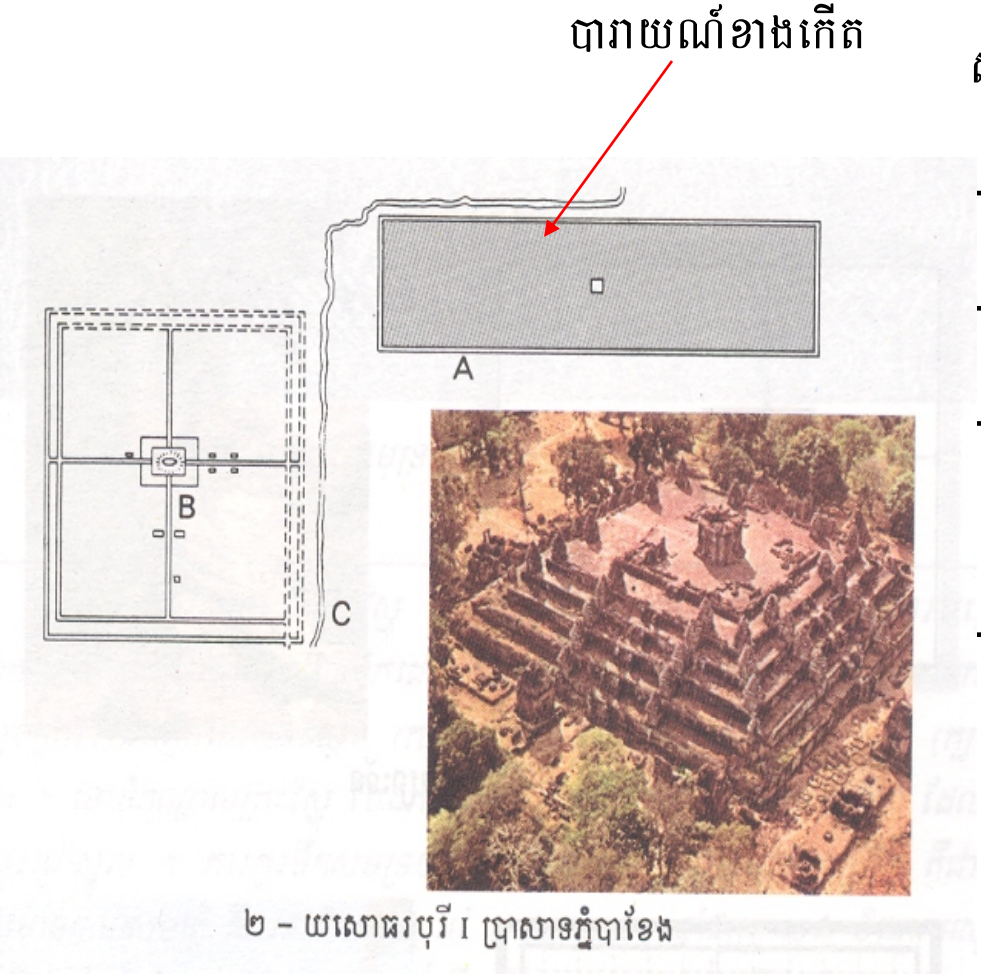

២ – យសោធរបុរី ! ប្រាសាទភ្នំបាខែង

សិលាចារឹកសហសម័យនៅថ្នល់បារាយណ៍

- ព្រះបាទយសោវ៉ាមីទី១ ស្ថាបនាទីក្រុង« កម្ពុជ្ជបុរៈ»
- រកមិនឃើញទីក្រុងណាក្រៅពីនៅភ្នំបាខែង
- យសោធរបុរៈ=ភ្នំកណ្ដាល=ភ្នំបាខែង ជាប្រភពពត៌មាននៅរជ្ជកាលស្ដេចបច្ចាជនបន្ដបន្ទាប់
- អាទិទេពសំខាន់ គឺព្រះលិង្គរបស់ព្រះបាទយសោវ៉ាមីទី១ ហៅ *យសោធរេស្វរៈ*

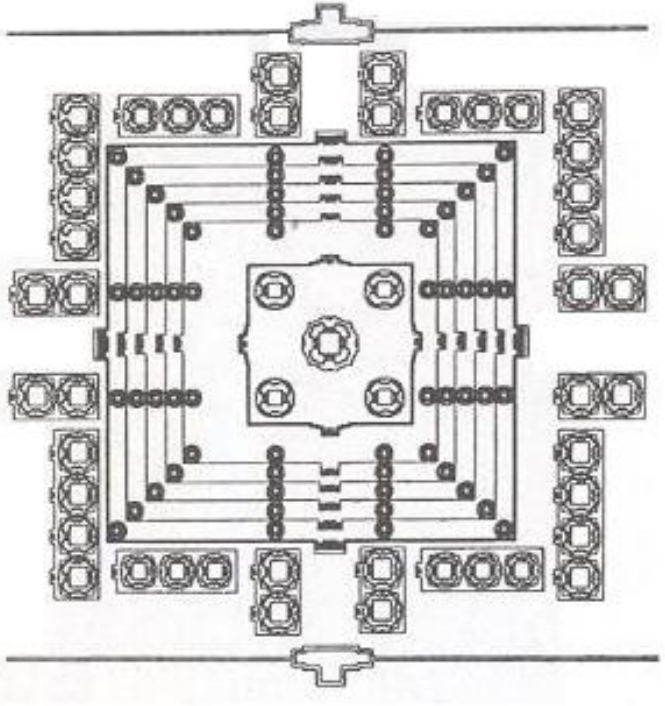

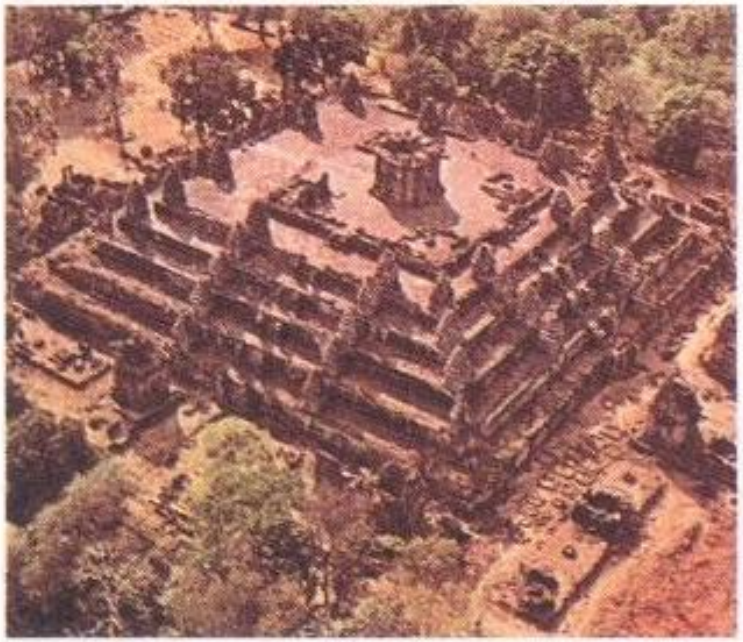

យសោធរបុរៈទីមួយ និងប្តូចប្រាសាទ៥ជាខ្ចប់ស្មូលនៃទីក្រុង

ការកសាងទីក្រុងយសោធរបុរៈ ឬទីក្រុងអង្គរទី១

ស្នាដៃព្រះអង្គក្រៅពីប្រាសាទភ្នំបាខែង

- ប្រាសាទភ្នំបូកដែលស្ថិតនៅទិសឥសាន, ប្រាសាទភ្នំក្រោម នៅទិសខាងត្បូងភ្នំបាខែង ជាប់មាត់បឹងទន្លេសាប
- តាមសិ. ចា. ថាព្រះអង្គបានលើកបារាយណ៍ខាងកើតអង្គរ(ស្ងួតហើយ)_ តែលោក Dumarçay ថា បារាយណ៍នេះផ្ដើមលើកដោយព្រះបាទឥន្ទ្រវម៌ិទី១
- ផ្ទែកលើសិ. ចា. ព្រះអង្គបានស្ថាបនាសំណង់សាសនាជាច្រើនដែរនៅតំបន់អង្គរ សម្រាប់អ្នកលទ្ធិផ្សេងៗព្រះឥស្សរ+ នារាយណ៍ ប្រហែលមានព្រះពុទ្ធដែរ
- មានប្រាសាទព្រះវិហារ(សិខរីស្វរ:) និងភ្នំសណ្ដូក (សិវបុរ:ទន្ទេន)

ប្តង់រាជធានីយសោធរបុរៈ ឬទីក្រុងអង្គរទី៣

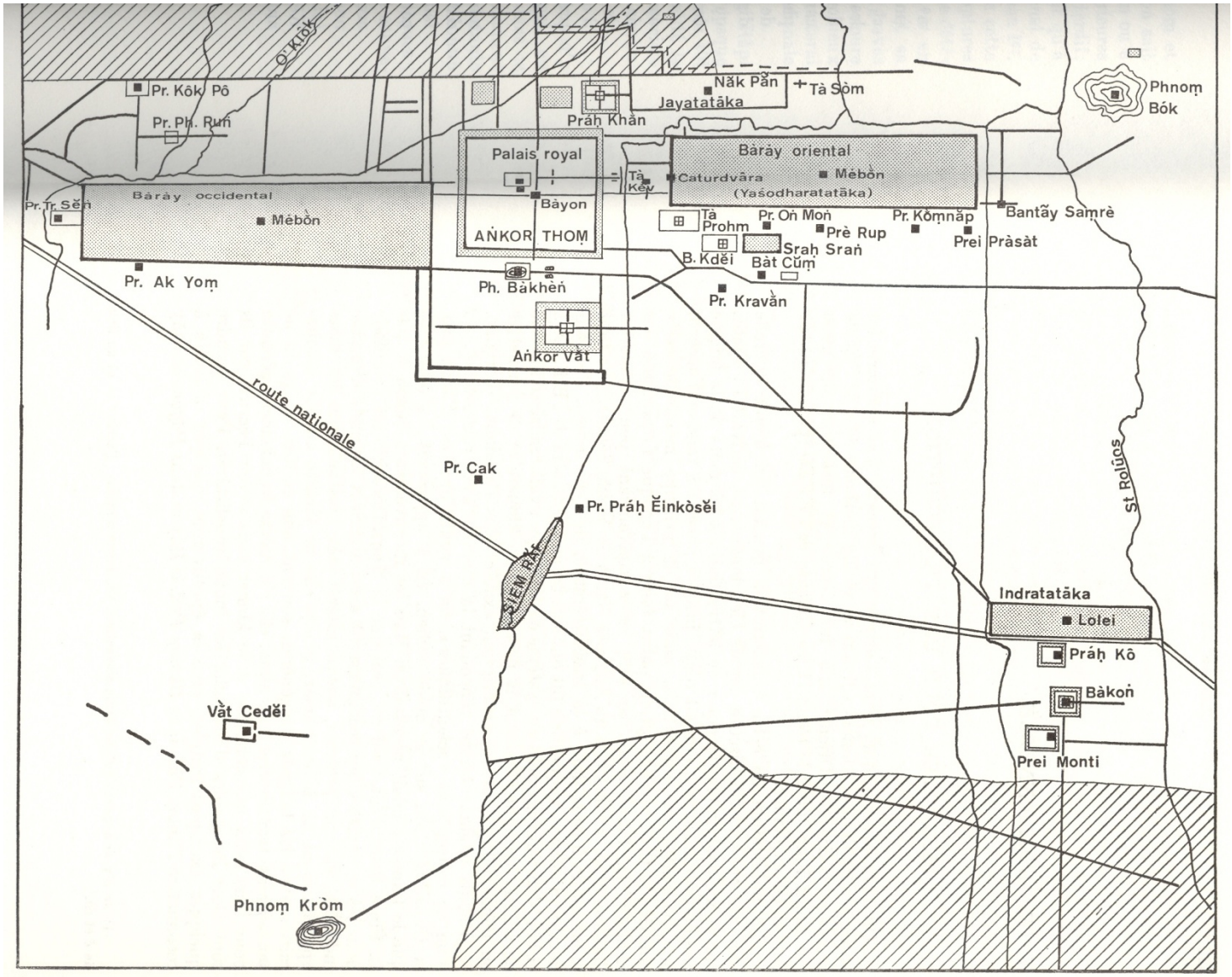

Carte de la région d'Aṅkor, mettant en relief l'ancien cours présumé de la rivière de Siem Răp.

ប្លង់រាជធានីយសោធរបុរៈ ឬទីក្រុងអង្គរទី៣

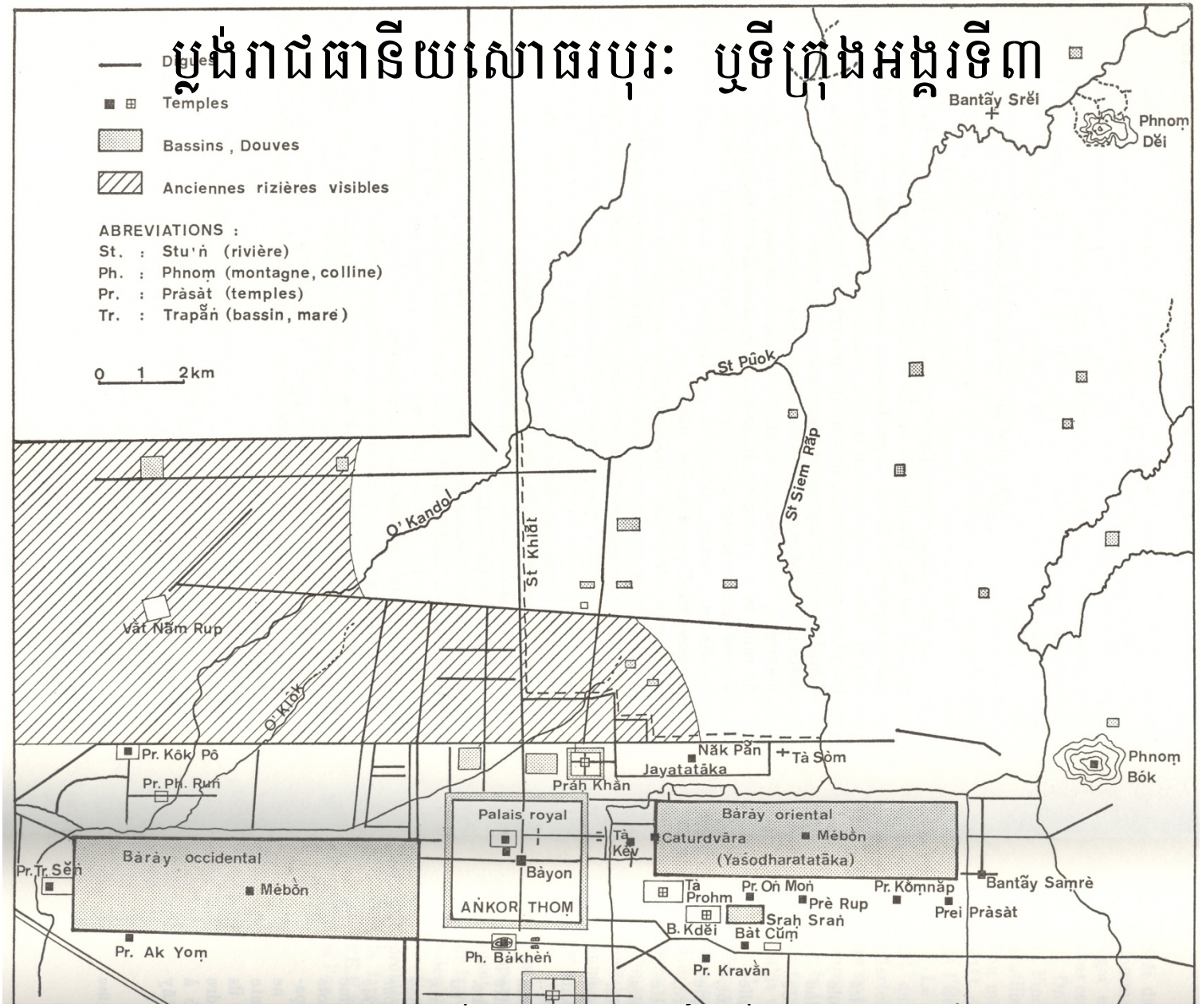

ការលើករាជធានីទៅកោះកេ្ម៉ (ឆោកគរគី)

- ជយវមិ្ទ៤ ប្តូរពីយសោធរបុរៈ ទៅនៅកោះកេ្ម៉ (ឆោកគរគី) ឆោកគរគ្យរ
- Claude Jacque-ជឿ កោះកេ្ម៉ទឹកដីកំណើតរបស់ព្រះអង្គ
- អ្នកប្រាជ្ញខ្លះ_សម្មតិកម្ម_ព្រះអង្គចង់បង្ហាញសមត្ថភាពជាអធិរាជខ្លាំងពូកែ១អង្គដែរ
- ៩២១ ប្រជែងកសាងក្រុងកោះកេ្ម៉ ដំណាលគ្នានឹងចុងរជ្ជកាលហសិវមិ្ទ១
- ៩២៨ ប្រកាសអធិរាជភាពរបស់ខ្លួន
- ៩៣០ កសាងប្រាសាទភ្នំ នៅក្នុងប្រាសាទធំ—កោះកេ្ម៉
- មានសិលាចារឹកបី គឺប្រាសាទបក្សីចាំក្រុង, ប្រាសាទអណ្តូង និងប្រាសាទដ៏រ ថាព្រះអង្គបានកសាងសិវលិង្គធំ១ កម្ពស់៣៦ម៉ែត្រ តែគេហៅតាមឈ្មោះព្រះសិវៈ៣ខុសគ្នា ដែលលោក ស៊ីដេស មិនដឹងថាត្រូវនឹងសិវលិង្គនៅប្រាសាទណា។

ផែនទីតំបន់កោះកេ្ដីសព្វថ្ងៃ

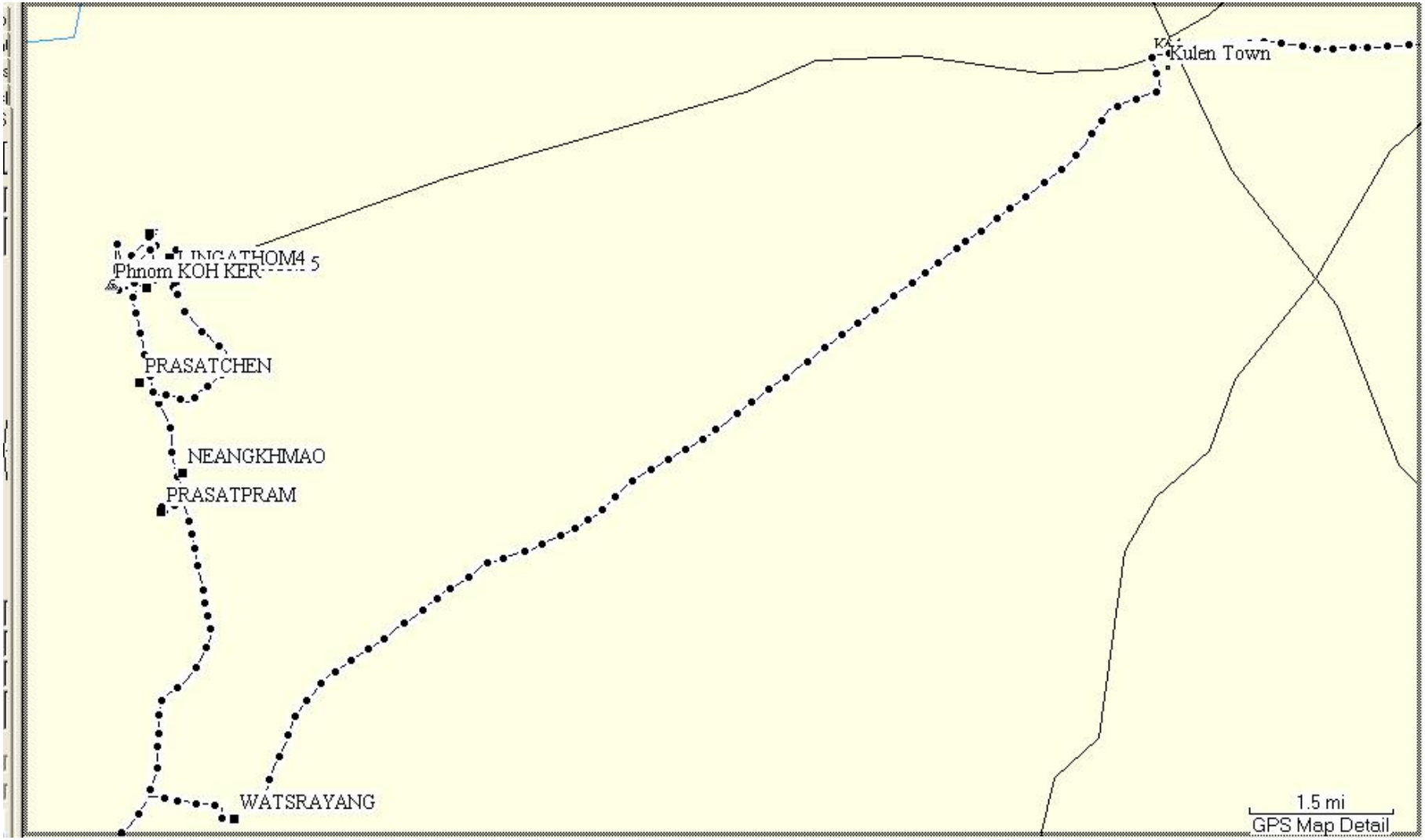

ម្តង់ទីក្រុងឆោកគរគឺ_កោះកេ

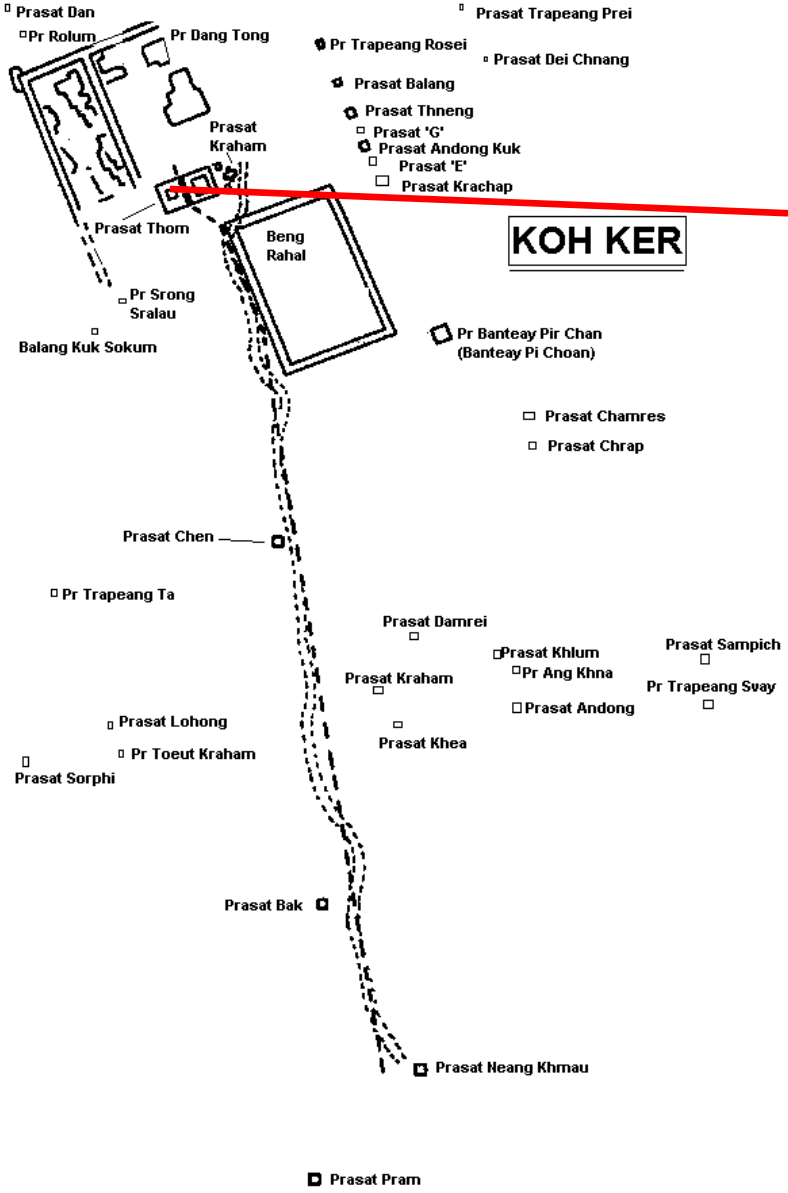

ប្រាសាទលិង្ក នៅអតីតឆោកគរគី

លិង្គបពិតនៅកម្ពុជា ដែលជយវម្មិទី៤ស្ថាបនាបន្ថែម

លិង្គបពិតនៅកម្ពុជា ដែលជយវម្ម៉ាទី៤ស្ថាបនាបន្ថែម

លិង្គបពិត មើលពីទិសខាងត្បូង

28 7'04

លិङ្គភ្នំព្រះឆាតុ
ដ៏ចម្រាសាទថ្ម
ចាយក្រៅម
សាងដោយ
ជ័យវម៌ទី៤
លើម្រាសាទ
ចាស់ធ្វើឥដ្ឋ
សតវត្ស៦ទី៧

ការកសាងប្រាសាទ និងបារាយណ៍

- ការកសាងប្រាសាទ និងបារាយណ៍ គឺជាវប្បធម៌ដ៏សំខាន់របស់ខ្មែរនាសម័យអង្គរ *ដើម្បីជំនឿសាសនា* និង*ការប្រកួតប្រជែងក្តីឈ្នះ*
- តម្រូវការខាងសំណង់សម្រាប់ព្រះត្រូវធ្វើតាមទ្រឹស្តីលោកធាតុ គឺ*ពិភពលោកត្រូវព័ទ្ធដោយទឹកសមុទ្ទ* Cosmology → Microcosmose ។ នាំឱ្យធ្វើប្រាសាទត្រូវព័ទ្ធដោយគូទឹក ដែលជារចនាសម្ព័ន្ធមិនអាចខ្វះមួយណាបាន។
- គូទឹកបានប្រែក្លាយមុខងារខ្លួន ទៅជានយោបាយធារាសាស្ត្រ បម្រើផលប្រយោជន៍ខាងកសិកម្ម និងសង្គមកិច្ច (ស្រោចស្រពវាលស្រែចំការ)
- ខ្មែរសម័យអង្គរ ប្រមូលផល៣_៤ដងក្នុងមួយឆ្នាំ(ជីវតាក្វាន់)
- ទឹកប្រើក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ_នៅខែប្រាំង

ការកសាងប្រាសាទ និងការយណ៍

- ប្រាសាទជាកន្លែងតម្កល់ទេវរូប ឬបដិមាជាទីសក្តារៈសម្រាប់គោរពបូជាប៉ុណ្ណោះទេ
- ជាកន្លែងមជ្ឈមណ្ឌលវប្បធម៌ និងសាសនាដ៏សំខាន់របស់ខ្មែរ គឺកន្លែងសិក្សាខាងទស្សនវិជ្ជាសាសនា និងវិជ្ជាជីវៈជាច្រើន។ ជាកន្លែងផ្តល់នូវពត៌មាន ចំណេះដឹងដល់មនុស្សគ្រប់វ័យ ព្រោះប្រាសាទតែងតែមានអមដោយអាស្រម ដែលជាសាលារៀន និងជារោងជាងសម្រាប់អប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលយុវវ័យក្នុងស្រុកផងដែរ ។
- ជាកន្លែងបម្រើឱ្យវិស័យសង្គមកិច្ច និងសុខាភិបាល។ ព្រោះជួនកាល ពេលឈឺថ្កាត់ អ្នកស្រុកត្រូវពឹងពាក់ត្រូហ្ជាអ្នកបួសនៅទីនោះ និងបន់ស្រន់ប្ជងសួងសួមសេចក្តីសុខ ពីអាទិទេពដែលខ្លួនគោរពនៅក្នុងសហគមន៍នីមួយៗ
- ជាមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ការប្រមូលផ្តុំគ្នាប្រារព្ធធ្វើពិធីបុណ្យប្រពៃណីជាតិផ្សេងៗ

ប្រាសាទបាគង

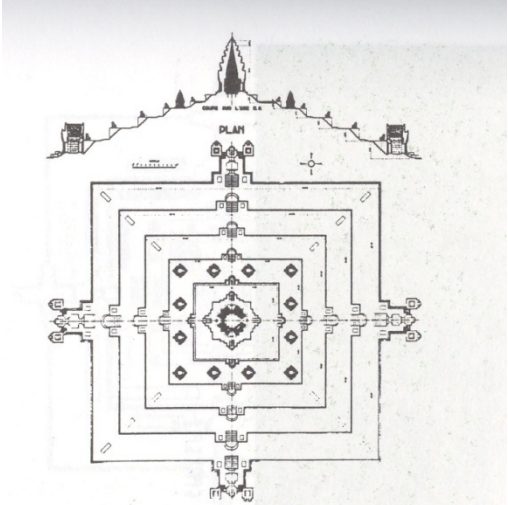

១ - ប្រាសាទបាគង

ជាប្រាសាទភ្នំ សាងដោយព្រះបាទឥន្ទ្រវម៉ិទី១(៩៧៧_៨៩)

ប្រាសាទបក្សីចាំក្រុង

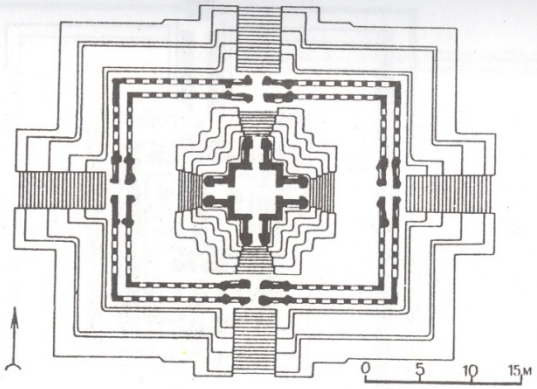

ក១ - អាសាទបក្សីចាំក្រុង

៣ - ប្រាសាទបក្សីចាំក្រុង

- ប្រាសាទភ្នំ សាងដោយព្រះបាទរាជេន្ទ្រវម្មិ ជាបុត្រាដើមរបស់ព្រះបាទជយវម្មិទី៤

- ស្ថិតនៅជើងភ្នំបាខែង ភាគឥសាន

- មានចារឹករឿងនិទានស្តីពីដើមកំណើតនៃសន្ធតិវង្សធំពីរដែលបានបង្កើតកម្ពុជទេសនៅសម័យអង្គរ គឺសោមវង្ស (កៅណ្ឌិន្យ+ សោមា) និងសូរ្យវង្ស(កម្ពុ+ មេរា)

ប្រាសាទប្រែរូប

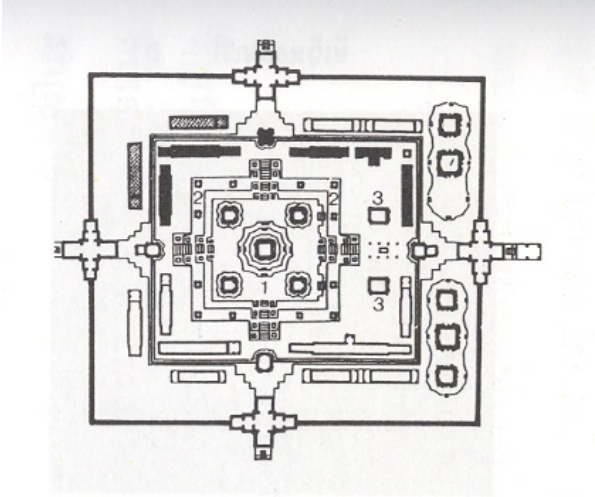

៥ - ប្រាសាទប្រែរូប

- ប្រាសាទភ្នំនៅលើវាលរាប ដែលសាងដោយព្រះបាទ រាជេន្ទ្រវរ្ម៉ា (៩៤៤-៦៨) នៅឆ្នាំ៩៦១ (មើលពីខាងក្រោយ ឬខាងលិច)

- មានតួប៉ម៥ ដែលធ្វើពីឥដ្ឋ ឬកបាយអ

- មានចារឹកអត្ថបទមួយផ្នាំងធំ ជាភាសាសំស្ក្រិត ដែលវែងជាងសិលាចារឹកទាំងអស់របស់កម្ពុជា

ប្រាសាទបាពួន

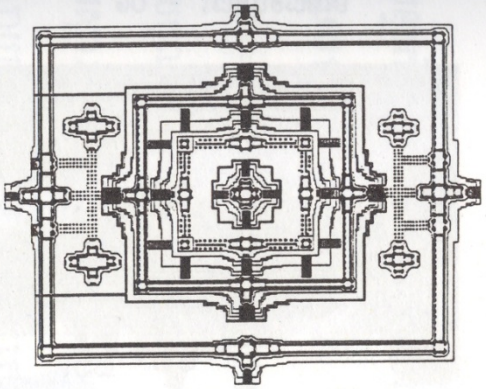

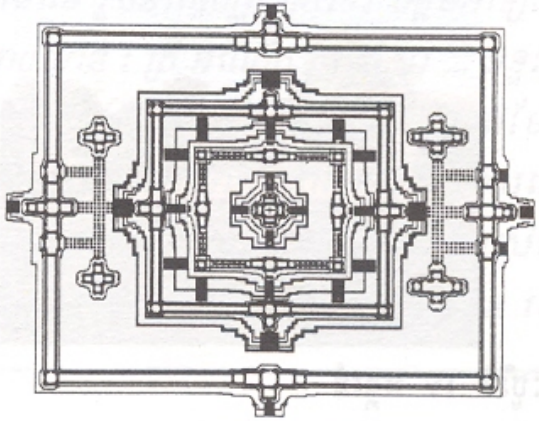

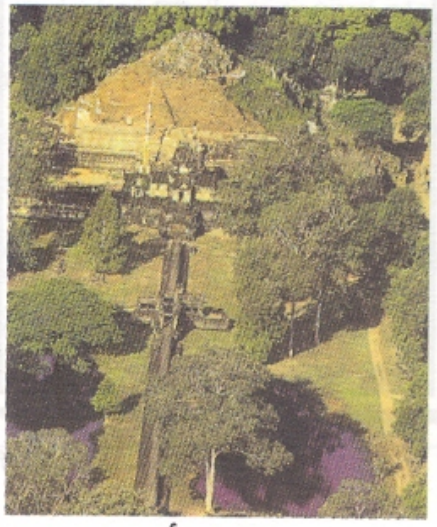

៣ - យសោធរបុរីទី ii ប្រាសាទបាពួន - បារាយណ៍ខាងលិច

៧ - ប្រាសាទបាពួន

ប្រាសាទភ្នំមាស—សុវណ្ណ្ហិលិង្គសាងដោយព្រះបាទ
ឧទយាទិត្យវម៌ទី២(១០៥០_៦៨) ធ្វើពីថ្មភក់ និងឥដ្ឋ។

ប្លង់ប្រាសាទព្រះវិហារ

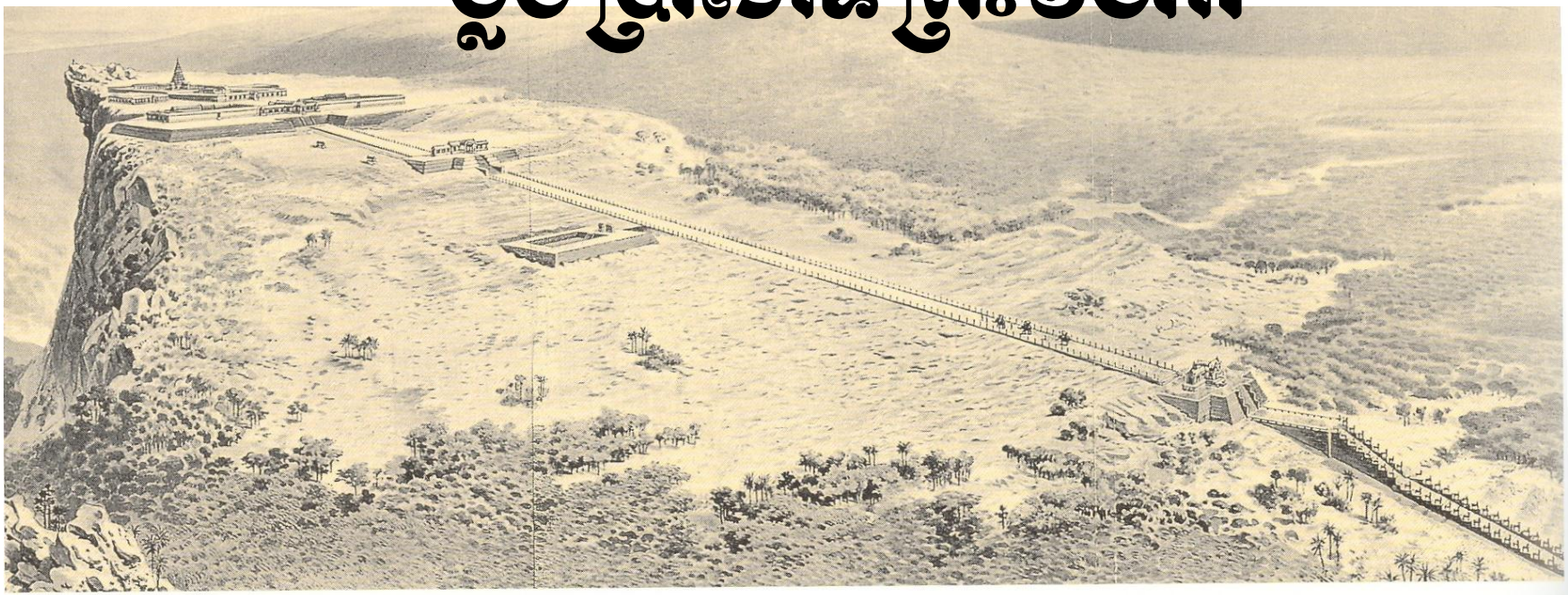

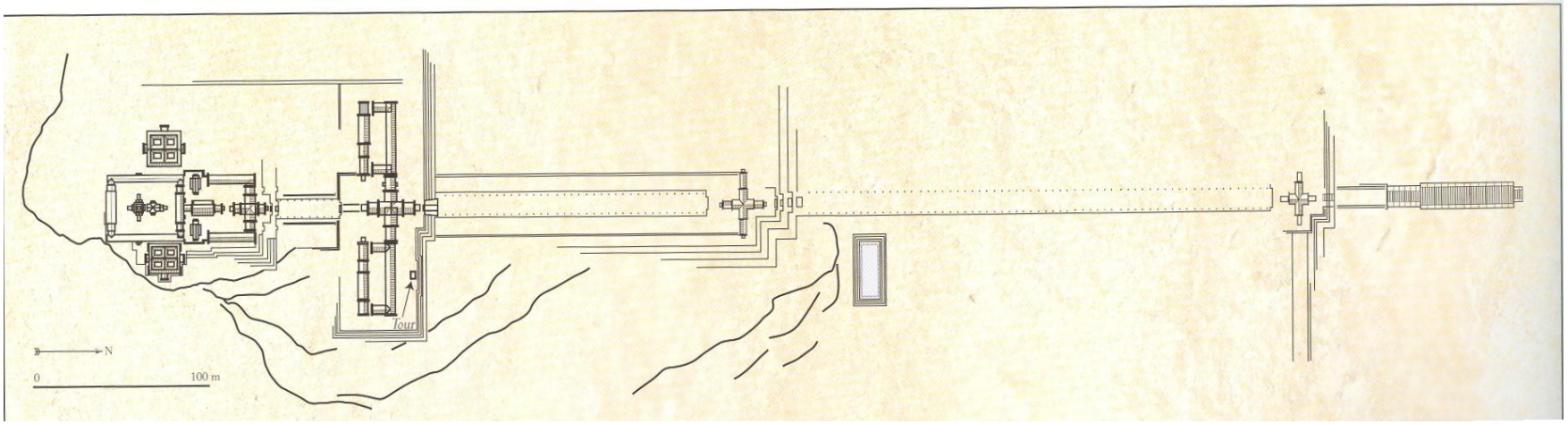

ចាកយណ៍ដែលប្រាសាទព្រះវិហារ-ទិវាកតជាក

R្យានត្រៃបាល

ប្រាសាទព្រះវិហារ-សិខរីស្វរ:
10 4 2007

ប្រាសាទព្រះវិហារ គូរដោយវិចិត្រការស្យៀម

An Artist's Conception of Courts I and II as They Appeared at the Time the Temple Was in Use
(From a painting by Jean Huisebaert based upon the author's survey data)

ប្រាសាទភ្នំរុង-សណ្ឋាប្រទេសថៃ

ប្រាសាទទន្លក្ង-ប្រទេសឡាវ

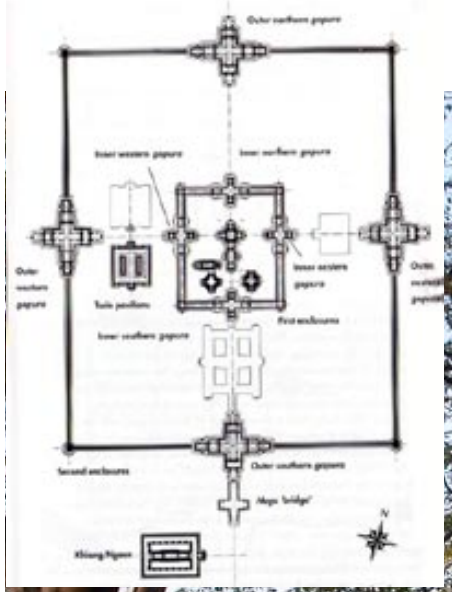

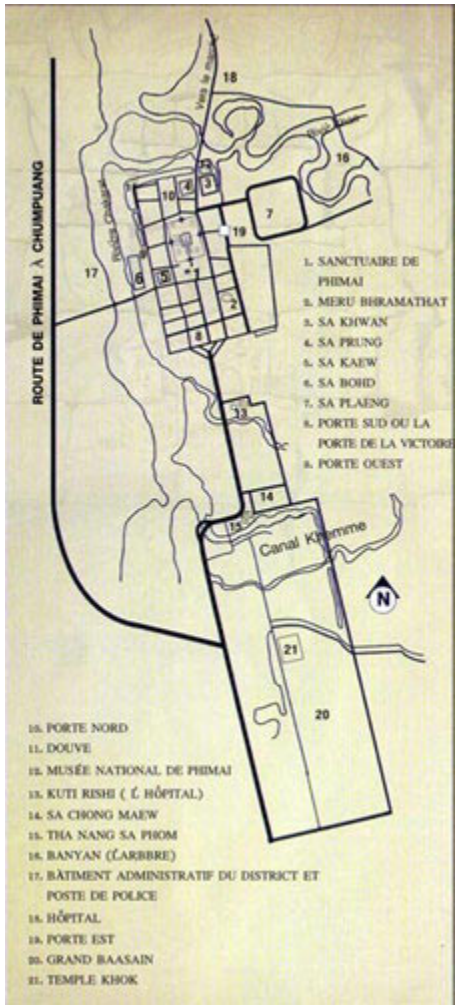

ប្រាសាទវត្តភូ- ប្រទេសឡាវ

ប្រាសាទអង្គរវត្ត

កសាងដោយ *ស្យាវមិទីរ* (១១១៣-១១៥០) ដើម្បីឧទ្ទិសថ្វាយព្រះវិស្ណុ និងជាទីបច្ឆាមរណៈរបស់ព្រះអង្គដែលមាននាមថា *បរមវិស្ណុលោក*

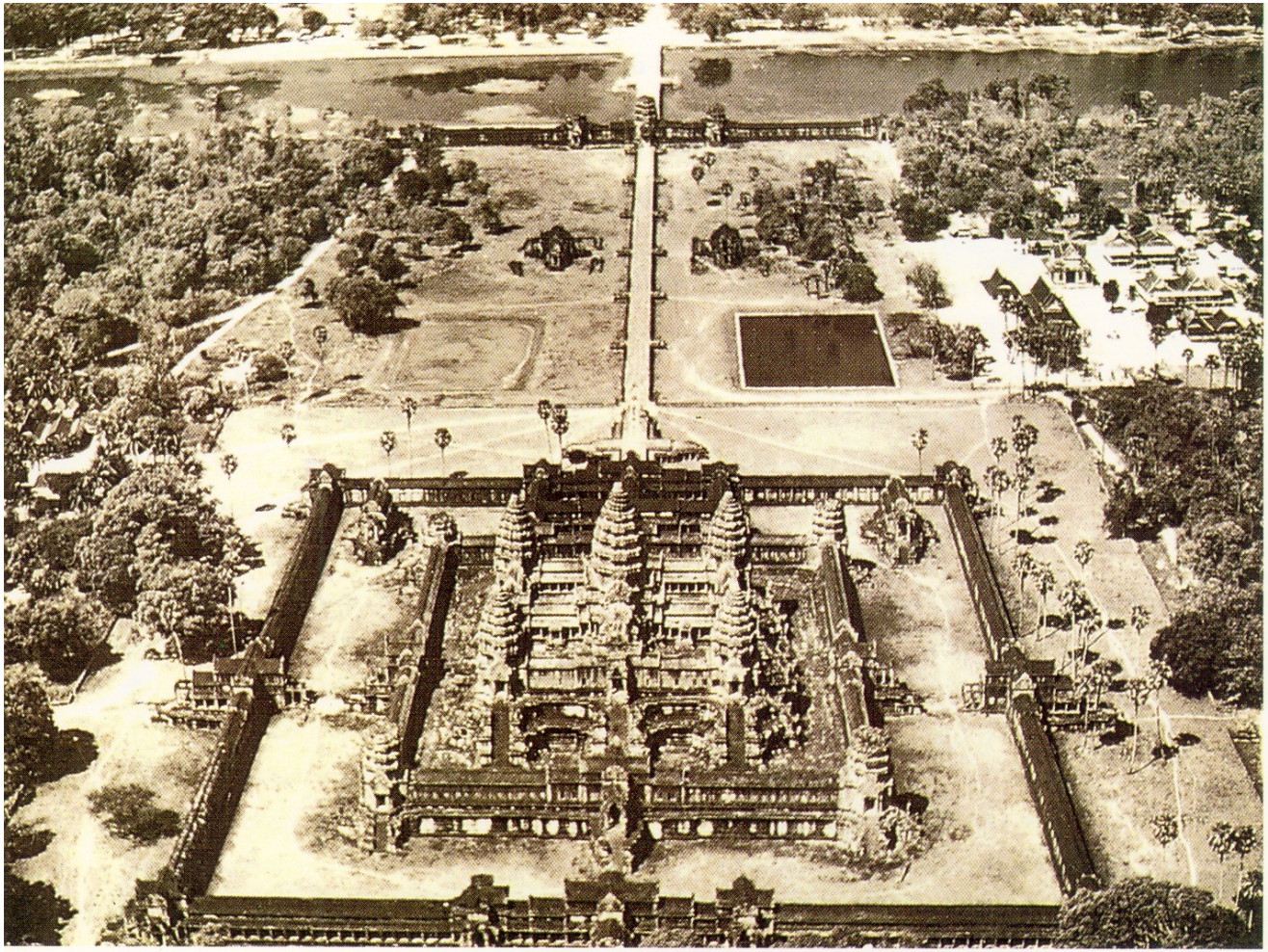

ប្រាសាទព្រះខ័ន

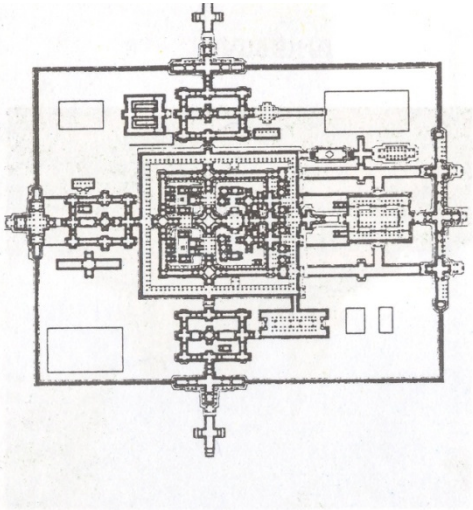

៩ - ប្រាសាទព្រះខ័ន

- ប្រាសាទឧទ្ទិសថ្វាយព្រះបិតាព្រះបាទជយវរ្ម៉ាន់ទី៧

- ឈ្មោះដើម *ជយស្រី* កសាងនៅឆ្នាំ១១៩១

- តាមសិលាចារឹករបស់វីរកុមារ និងសូរ្យកុមារ ដែលជាបុត្រា១អង្គរបស់ព្រះបាទជយវរ្ម៉ាន់ទី៧ ជាមួយព្រះជាយារាជេន្ទ្រទេវី បានបង្ហាញអំពីទ្រព្យសម្បត្តិមហាសាល ទាំងអចលនទ្រព្យ និងចលនទ្រព្យ ជាពិសេសខ្ញុំបម្រើរាប់សែននាក់ដែលជាជនជាតិចាម, មន និងមនបាហ្ពន

ប្រាសាទនាគព័ន្ធ កណ្តាលបារាយណ៍ប្រាសាទព្រះខ័ន

ប្រាសាទស្រះថ្នាំបុរាណសម្រាប់ព្យាបាលជម្ងឺ

ក្នុងប្រាសាទនេះ មានស្រះប្រាំ, ស្រះធំ១នៅចំកណ្តាលគេធ្វើប្រាសាទឧទ្ទិសថ្វាយព្រះពោធិសត្វលោកេស្វរៈ ដែលខឿនប្រាសាទមានរាងជាកោះមួល ទ្រទ្រង់ដោយនាគ១ក្ប។

ស្រះ៤ទៀត តូចជាងស្រះកណ្តាល ដែលស្ថិតនៅក្រៅជាប់ជ្រុងទាំង៤នៃស្រះកណ្តាល និងភ្ជាប់ស្រះធំនេះដោយរន្ធបង្ហូរមួយ។

រន្ធបង្ហូរទឹកភ្ជាប់ពីស្រះធំទៅស្រះតូចជ្រុងខាងកើតមានរូបក្បាលមនុស្សជានិមិត្តរូប, ទៅស្រះតូចជ្រុងខាងត្បូងមានក្បាលគោ, ទៅស្រះតូចជ្រុងខាងលិចមានក្បាលសេះ និងទៅស្រះតូចជ្រុងខាងជើងមានក្បាលដំរី។

Figure 49 Lokeśvara, northern face of Neak Pean's central sanctuary, 1938.

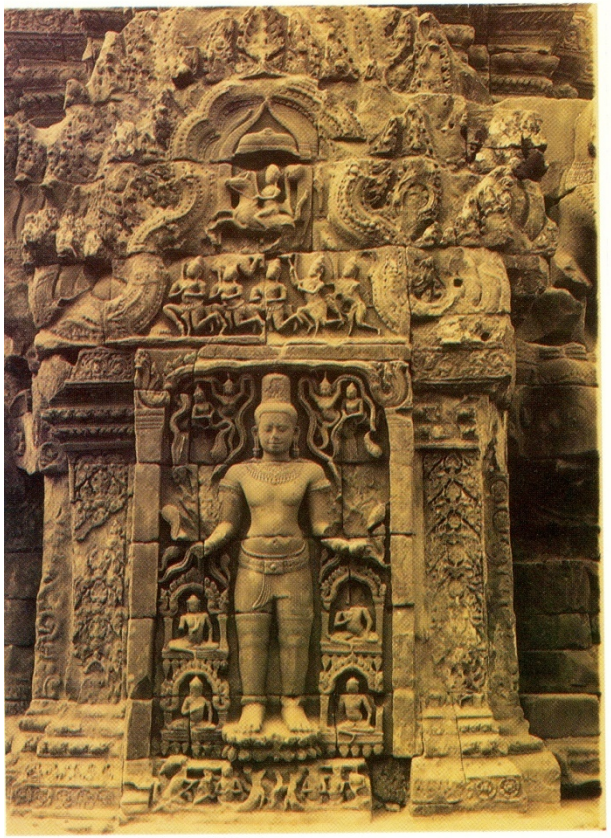

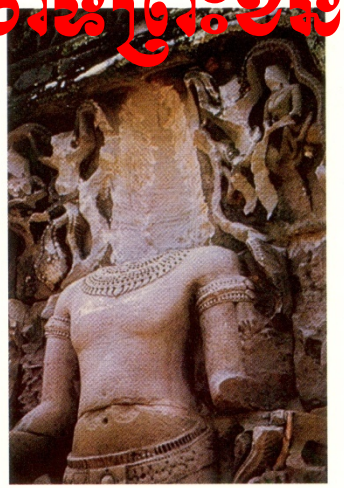

Figure 50 1995.

យសោធរបុរៈ ក្នុងរាជ្យសូរ្យវ៉ាម៉ាទី២

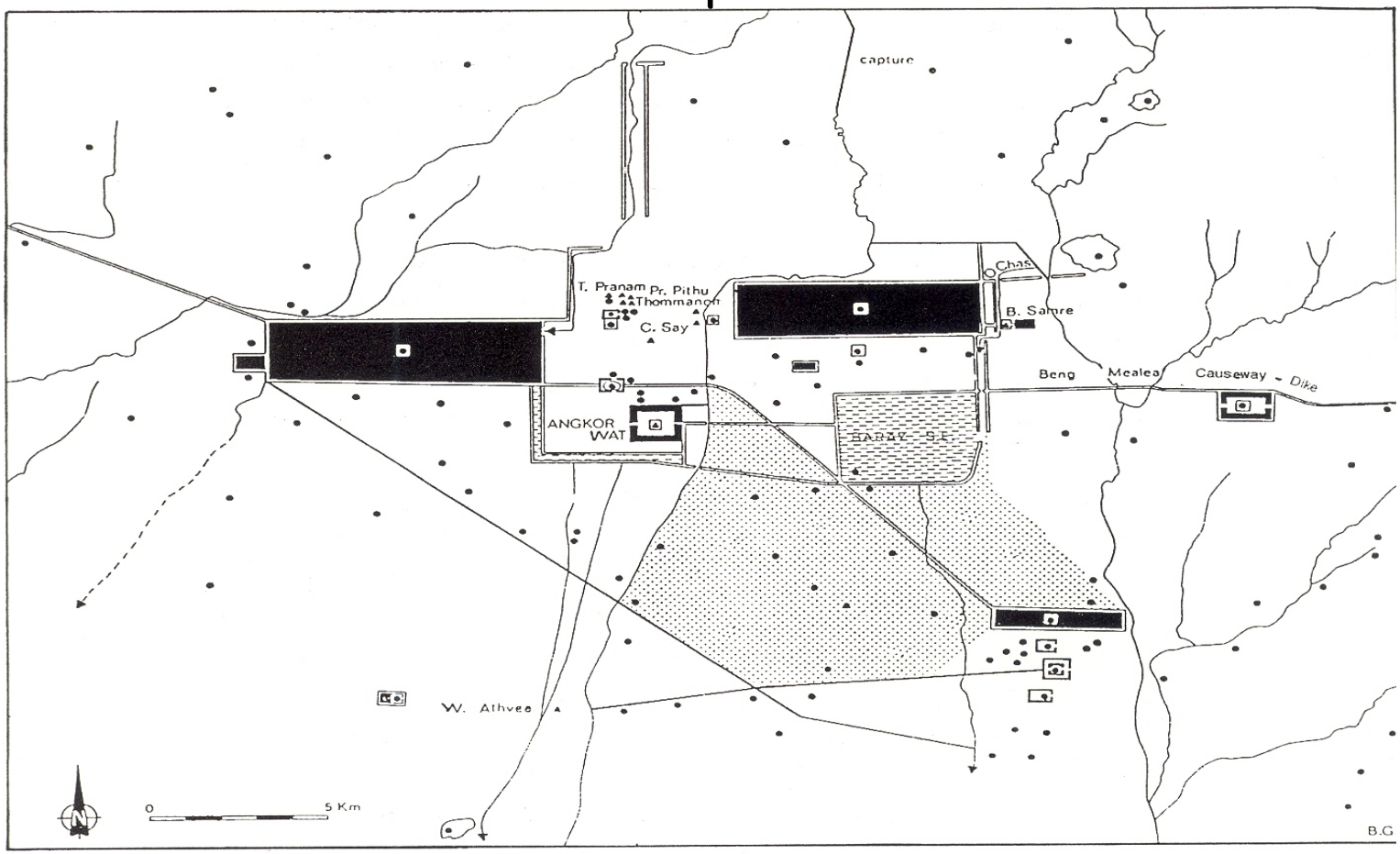

Figure 27 Yaśodharapura, phase 3. The triangles indicate foundations made in the first three quarters of the twelfth century.

ការកសាងប្រាសាទ ឯកចារយណ៍

- ខ្លោងទ្វារប្រាសាទព្រះបាឡិលយ
- ប្រាសាទឧទ្ទិសពុទ្ធរាជនៅចុងសតវត្សរ៍ទី១២ និងស.វ.ទី១៣
- មានព្រះពុទ្ធរូបនៅចំពីមុខផ្លូវចូល
- ចម្លាក់ពិពណ៌នាអំពីរឿងសម័យពុទ្ធកាល និងរឿងវេស្សន្តរជាតក ដែលជាជាតកប្រពៃណីក្នុងពុទ្ធសាសនាថេរវាទភាសាបាលី

ជំនឿសាសនាមួយ ដែលគេតែងតែគោរព ឬធ្វើនមស្ការចំពោះ ព្រះជិនស្រី, ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឆ ហើយគម្ពីរធម៌ត្រូវគេប្រើជា ភាសាបាលី។

សាសនានោះមានប្រភេទ

ជាពុទ្ធសាសនាថេរវាទ

ថេរវាទ ព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈ ដែលព្រះថេរៈជាអរហន្តទាំងឡាយលោកបានលើកសង្គាយនា រៀបរៀងទុកឱ្យនៅទៀងទាត់តាមភាសិតរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមិនឱ្យឃ្លៀងឃ្លាតក៏ហៅថា ថេរវាទ ដែរ : លោកអ្នកប្រព្រឹត្តកាន់តាមថេរវាទ គឺលោកដែលប្រព្រឹត្តកាន់តាមលំអានសេចក្ដីក្នុងព្រះត្រៃបិដក

ប្រាសាទបាយ័ន

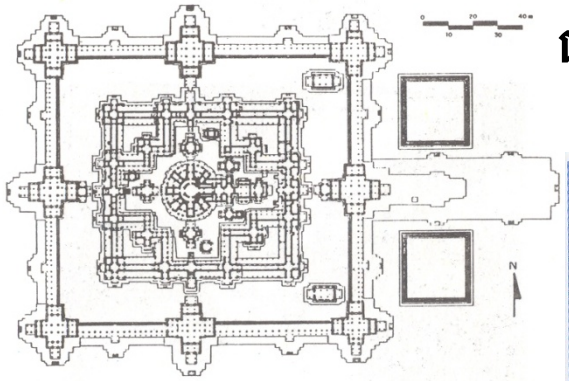

ជាផ្ទិតទីក្រុងអង្គរទី៣ សាងដោយព្រះបាទជយវរ្ម៉ាន់ទី៧ (១១៨១_១២២០)

១០ - ប្រាសាទបាយ័ន